SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 214. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 10, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го ЛИСТОПАДА 1992. Ч. 214. РІК XCIX.

Республіканці вшанували М. Куропася

Дж. Спатузза (зліва) складає побажання д-р М. Куропасеві.

Чикаґо. — Д-р Мирон Куропась, широковідомий український активіст в Республіканській партії, був обраний етнічними республіканцями стейту Іллиной — Республіканцем Року в неділю, 18-го жовтня, на полуденку в його честь.

Передаючи д-рові М. Куропасеві це високе відзначення, президент Організації республіканських стейтових національностей в Іллиной, Джан Спатузза звернув увагу на довголітню діяльність нагородженого, в Республіканській партії, вказуючи на те, що д-р М. Куропась був тим, який впровадив членів інших національностей в діяльність партії у 1970-их роках.

Нагороджений буз одним із основників і першим президентом організації національностей в Республіканській партії у стейті Іллиной саме у 1970 році. Він був також основником Федерації американсько-українських республіканців, яка в 1975 році включала 17 українських республіканських організацій в цілих ЗСА. Обі ці організації були на вершині своїх сил в часі коли ними проводив д-р М. Куропась.

Д-р М. Куропась це єдиний американський українець, що був членом співробітників у Білому Домі, як спеціяльний дорадник Президента Джералда Форда в 1976 році, а відтак в Сенаті як дорадник сенатора Баба Дола.

На святочному полуденку був присутній колишній секретар для справ ветеранів Едвард Дервінскі і відпоручник Президента Джорджа Буша Клейтон С. Фонґ.

Колишні члени Уряду отримали нові пости

Київ (УНІАР). — Як відомо з оточення Президента України, Леонід Кравчук затвердив нові призначення членів колишнього Кабінету Міністрів України. У зв'язку з реорганізацією адміністрації Президента створено нову комісію для нагляду зовнішньо-економічної діяльности та зв'язків з міжнародними фінансовими організаціями, яку очолив колишній віцепрем'єр Слєпічев.

Першим економічним радником Президента призначено колишнього прем'єра Вітольда Фокіна, а його перший віцепрем'єр Костянтин Масик став послом України у скандинавських державах. Колишній міністер юстиції Вадим Бойко, який „проявив" себе і на становищі голови Центральної виборчої комісії під час виборів до Верховної Ради і Президента, став амбасадором України в Молдові. Колишній керуючий справами Кабінету Міністрів В. Пєхота, якого в Галичині не називають інакше як „катом львівської демократії", став амбасадором в Еспанії.

Р. Попадюк не хоче бавитись в політику

Київ (УНІАР). — Як стало відомо з добре поінформованих дипломатичних джерел, посол ЗСА в Україні Роман Попадюк відмовився від 15-хвилинної зустрічі з провідником Народного Руху України В'ячеславом Чорноволом. В. Чорновіл мав намір через амбасаду ЗСА передати в імені Руху вітання американському народові з обранням нового президента і обговорити перспективи співробітництва НРУ як з Демократичною, так і з Республіканською партіями ЗСА.

Як відомо, В. Чорновіл, неодноразово заявляв про подібність і близькість програмових політичних засад, з яких виходять у своїй діяльності НРУ і Республіканська партія ЗСА. У цьому зв'язку відмову Р. Попадюка, людини з найближчого отоження республіканця Дж. Буша, зустрітися з В. Чорноволом місцеві політичні спостерігачі оцінюють як намір продемонструвати свою цілковиту льояльність новому президентові-демократові Билові Клінтонові в світлі можливих у недалекому майбутньому змін в Адміністрації ЗСА.

До недавнього часу Р. Попадюк не приховував свого прихильного ставлення до опозиції в Україні.

Б. Єльцин запропонував зустрінутися з Б. Клінтоном

Москва. — Заступник міністра закордонних справ Росії Ґеорґій Мамедов заявив, що президент Боріс Єльцин готовий у будь-який момент зустрітися з Биллом Клінтоном, якого вибрали на пост президента ЗСА. Б. Єльцин запропонував розглянути новий порядок денний американсько-російського співробітництва. Ґ. Мамедов сказав, що про точну дату покищо говорити „недоречно", бо Клінтон повинен вирішити масу справ, перш ніж знайде час для зустрічі".

Ґ. Мамедов додав, що крім офіційної поздоровчої телеграми і телефонічної розмови, російський президент надіслав довшого листа, в якому запропонував президентові-електові ЗСА повномаштабне співробітництво „в усіх сферах, в усіх напрямках". Мамедов сказав, що Єльцин в цьому листі запропонував значно зменшити американські і російські озброєння, підписати договір про заборону хемічної зброї і продумати заходи з метою попередження розповсюдження технології виробництва ракет.

Амбасадор ЗСА в Росії Роберт Стравсс сказав перед поверненням на батьківщину, що Клінтон буде приділяти особливу увагу зовнішній політиці Росії і розвиткові подій в цій країні. Кореспондент АП зауважує, що під час передвиборної кампанії у ЗСА російський уряд утримувався від висловлювань щодо переваги кого-небудь з кандидатів. Мамедов висловив надію, що віцепрезидент ЗСА Алберт Ґор буде сприяти охороні довкілля на пляметі і загальному роззброєнню.

Помер А. Дубчек

Прага. — В суботу, 7-го листопада, у віці 70 років в празькому шпиталі помер Алєксандер Дубчек, колишній керівник Чехо-Словаччини, який хотів збудувати „соціялізм з людським обличчям". Відомо, що так звана „празька весна" закінчилася не демократією і свободою, а вторгненням в Чехо-Словаччину совєтських танків.

Дубчек замінив Антоніна Новотного на пості першого секретаря ЦК компартії Чехо-Словаччини в 1968 році і негайно почав проводити свої реформи, сподіваючись перетворити Чехо-Словаччину у „вільну цивілізовану державу". Його реформи підтримали керівник Румунії Ніколає Чаушеску і юґославський лідер Йосип Броз Тіто, які вважалися в кремлівському „соціялістичному таборі" відступниками. Москва і маріонеткові комуністичні уряди Східньої Европи пробували змусити Дубчека відмовитися від радикальних реформ, однак він не піддався.

У серпні 1968 року війська Варшавського пакту окупували Чехо-Словаччину. Рада безпеки ООН проголосувала за резолюцію, яка вимагала негайного виведення військ з території Чехо-Словаччини, проте Совєтський Союз, користуючись правом вето, блькував цю резолюцію.

Дубчека з групою його прихильників арештували і завезли до Москви для допитів. Невдовзі після того, щоб не іритувати світової громадської думки, його післали амбасадором до Туреччини. У червні 1970 року його відкликали з дипломатичної служби і перевели на скромну працю чиновника в міську управу Братислави. Фактично він двадцять літ прожив під домашнім арештом.

Другий прихід Дубчека в політику був недовгим. Після „оксамитової революції" 1989 року Дубчек став одним з керівників держави і свідком неминучого поділу федерації на Чехію і Словаччину. Він був рішучим противником цього поділу.

У перший день вересня ц.р. архітект „празької весни" потрапив в автову катастрофу, після якої вже не зміг одужати.

Смерть Дубчека викликала широкий відгук в багатьох країнах світу. Зокрема англійський прем'єр Джан Мейджор сказав, що ця подія „стала тяжким ударом для всіх нас".

„НАС ЗАЛИШИЛИ НА ПРИЗВОЛЯЩЕ", — КАЖЕ Л. КУЧМА

Київ. — Постійний кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з Києва Сердж Шмеманн подає в цьому щоденнику з 9-го листопада довшу вістку з Києва про нового прем'єр-міністра Леоніда Кучму і його пресову конференцію, в якій він щиро та одверто говорив про себе, але передусім про економічне положення України. Саме у зв'язку з критичною економічною ситуацією України Л. Кучма з гіркістю заявив: „Нам завжди говорили і Міхаїл Ґорбачов, і політики Европи та Америки, що коли ми перестанемо бути ворогами, вони не залишать нас на призволяще. А тепер ми є залишені на призволяще і чекаємо на диктатуру, яка буде гірша як попередня".

Л. Кучма з гордістю говорив про свою дотеперішню працю, як директора найбільшої фабрики стратегічної ракетної зброї і що ця фабрика одна з перших перебудувалася на вироби щоденної потреби. Він також заявив на пресовій конференції, що ніколи не хотів та не думав стати на такому високому пості, але це було призначення. Тепер він зужиє усі сили на проблеми економіки, хоча його пляни поправи на економічному відтинку повільніші та менше радикальні як Єґора Ґайдара в Росії. Л. Кучма з'ясував своє бажання тримати тісний зв'язок із Росією, що на думку американського журналіста не буде подобатися тим членам парляменту, що є дуже націоналістично наставлені. Але Л. Кучма уважає, що Україна, яка у 80% залежна від пального з Росії, мусить тісно з нею співпрацювати. Він дуже вірить у передання колгоспів у приватні руки і думає дати мілітарним фабрикам фінансову можливість виробляти рільничі машини. Але Л. Кучма є категорично проти скорого впровадження гривні з уваги на інфляцію. Хоча Л. Кучма сам признається до своїх колишніх марксистських переконань, тепер він уважає, що Захід має обов'язок допомогти Україні.

В. Чорновіл підтримуватиме кабінет Л. Кучми

Київ (УНІАР). — У середу, 4-го листопада, у Спілці Письменників України відбулася пресова конференція для українських та закордонних журналістів Народного Руху України, яку провів В'ячеслав Чорновіл. Він поінформував представників засобів масової інформації про ставлення Руху до нового складу Кабінету Міністрів України.

В. Чорновіл спростував інформацію про те, що новий Уряд можна вважати руxівським. Він не схильний розглядати його навіть як коаліційний, оскільки для цього повинні бути проведені вибори на багатопартійній основі. А все ж, на думку В. Чорновола, новий склад Уряду є набагато кращим, як попередній хоча б тому, що до нього увійшли кілька реформаторів ринкового спрямування. Рух підтримуватиме Кабінет Міністрів Леоніда Кучми до того часу, доки він буде проводити справжні ринкові реформи.

Ей-Ті-Ті впроваджує нові знижки на міжнародні розмови

Ню Йорк. — Телефонічна компанія Ей-Ті-Ті повідомляє осіб, які користуються її послугами, що від 1-го листопада, вона впровадила нові знижки на міжнародні телефонічні розмови під назвою „ЕЙ-Ті-Ті: особлива країна".

На підставі інформацій усі, що користуються автоматичними телефонами можуть мати знижку 15% від звичайної ціни на всі автоматичні телефонічні розмови із ЗСА до одної країни світу, яку собі дана особа вибере. До цієї вибраної нею країни можна вести розмови автоматичними телефонічними апаратами на протязі 24 годин на добу із знижкою на всі розмови на 15%.

Коли хтось хоче змінити країну, яку зголосив як вибрану, може це зробити впродовж 30 днів і тоді отримати на неї знову знижку. Ей-Ті-Ті має автоматичний телефонічний зв'язок із понад 200 країнами, серед яких від деякого часу є і Україна.

Своє бажання діставати знижку треба зголосити, подаючи яку країну даний абонент вибирає. Ці особи, які користуються різними внутрішніми програмами Ей-Ті-Ті, також можуть дістати цю нову знижку додатково до знижок, які мають на міжміських та міжстейтових розмовах.

Якщо хтось бажає мати додаткові інформації про цю нову знижкову програму, може їх отримати, телефонуючи безплатно на число 1-800-952-4877 і додатково для України 4316.

„Є велике щастя — стрічати теплоту молодих сердець..."

Джерзі Сити, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Коли перед нами сидить гарне молоде дівча із очами, що кидають іскри енерґії, радости, життя, мимоволі приходить на думку вірш Ліни Костенко, — бо тут справді є зустріч із молодим серцем.

Ярина Заливаха саме в переїзді, перед поворотом до Івано Франківського, де навчається у Прикарпатському Університеті, вибравши своїм зацікавленням філологію. Тепер вона перебула літні місяці вперше на терені ЗСА, де відбула курси українознавства в Гарвардському університеті і про це, що тут за такий короткий час здобула, хоче нам розповісти.

Я. Заливаха розповідає про свої студії в ЗСА.

Вона, як інші студенти з України, які відвідували нас раніше в редакції „Свободи" — з великим захопленням розповідає про ці курси та скільки вона там скористала. Вона особливо з приємністю згадує дружні зв'язки з іншими студентами на курсах, українцями із ЗСА, та підкреслює у розмові з нами, як її радує, що стільки із них плянує їхати в Україну та там допомагати своїм знанням на економічному полі. Але не лише це її тут здивувало, а також цілий рівень навчання на курсах, зокрема виклади проф. Григорія Грабовича з української літератури, що її досі, як іншим молодим людям в Україні, була зовсім невідома, особливо XX століття.

Питаємо її, як проходить навчання в Україні, з тих ділянок і довідуємося від нашої молодої гості, що щойно в останньому році почали в Україні викладати з матеріялів, які дістали із досі закритих архівів. При тому вона завважує з глибоким переконанням, що молодому поколінню в Україні прийдеться тепер дуже багато та пильно працювати, щоб набрати знання і допомогти ним у будові сильної української держави.

— Ми мусимо дуже сильно працювати, щоб всі інші народи рахувалися з нами. Нам треба стільки ще довідатися із нашої історії та літератури. А також рівень інтелектуальний, такий, як я пізнала тут в Гарварді, ми ще далеко не осягнули! А що вже й говорити про скарби української бібліотеки в Гарварді! Я прямо не можла звідти вийти.

— Ви тут не перші із випускників цьогорічних курсів українознавства, що були з України та нас тут відвідували і від кожного чуємо це саме — скільки вони скористали, так як багато вашим одноліткам в Україні треба ще пізнати, вивчити, осягнути. Справді

(Закінчення на стор. 4)

60-РІЧЧЯ 28-ГО ВІДДІЛУ СУА

Ірвінґтон, Н.Дж. — Тут у неділю, 15-го листопада, 28-ий Відділ СУА відзначатиме своє 60-річчя святковим полуденком, який відбудеться у залі УНДому, 140 Проспект авеню в Ірвінґтоні, Н.Дж. У програмі, яку провадитиме Таїса Богданська, візьмуть участь Марія Робак (розповість про історію Відділу), Дарія Гординська-Каранович (фортепіянове сольо), Іванна Кононів (монолог). В рамках мистецької частини також відбудеться виставка картин В. Бакун, В. Васічко, С. Гнатів, О. Яворської, Ю. Демчук, І. Фединишин. Початок о год. 2-ій по полудні. Квитки в ціні 20 дол. слід замовляти до 12-го листопада у Наді Бігун. Весь дохід з імпрези призначений на Український Музей.

У СВІТІ

В ГІРСЬКИХ РАЙОНАХ Ливану спалахнули сильні пожежі. Вогонь швидко знищує дубові, соснові і оливкові дерева. Ливанські спеціялісти вважають, що ці пожежі поставлять країну на межу екологічної катастрофи. Уряд Ливану звернувся до Сирії і Кіпру з проханням надати невідкладну допомогу в гасінні вогню.

УРЯД КАМБОДЖІ ЗВЕРНУВСЯ до ООН з вимогою припинити роззброєння камбоджійської армії, щоб збройні сили країни могли взяти участь в операціях проти „червоних хмерів", які відмовляються скласти зброю. Відомо, що наступного тижня в Пекіні почнуться переговори між різними камбоджійськими угрупуваннями. Метою тяжкого діялогу, підтриманого Францією та Індонезією, є змусити „червоних хмерів" роззброїтися. Якщо вони цього не зроблять до 15-го листопада, то Рада безпеки ООН застосує проти них карні санкції. Тим часом хмерські лідери домагаються для себе більшого представництва в органах влади.

ОПОНЕНТИ АЛБАНСЬКОГО президента Салі Беріши прийняли рішення вийти з правлячої Демократичної партії. У вівторок, 3-го листопада, група депутатів оголосила про створення нової партії — Демократичного альянсу. Арбен Імамі, його засновник, заявив на пресовій конференції: „Наша мета — зформувати сильну, конструктивну опозицію, яка могла б впливати на випрацювання і прийняття законодавчих актів". Опозиція звинувачує президента Албанії в схильності до тоталітаризму і диктаторських методів керівництва.

ДО 3,000 УЧАСНИКІВ демонстрації, організованої опозиційною партією Джаната, було арештовано в Індії в середу, 4-го листопада. В багатьох містах виникли вуличні безпорядки. Формальним приводом для них було нове підвищення цін, однак спостерігачі підкреслюють, що ісламська фундаменталістська партія Джаната використовує найменшу можливість, щоб дестабілізувати політичну ситуацію в країні. В останні роки Джаната все більше перетворюється в заґальнонаціональний фундаменталістський рух. Вона має 119 з 545 місць в індійському парляменті.

В АМЕРИЦІ

ВИСТУПАЮЧИ В КІНЦІ МИНУЛОГО тижня на пресовій конференції, Президент-елект Билл Клінтон підкреслив, що зосередить свою увагу в першу черґу на економіці, згідно з програмою Демократичної партії і його особистою обіцянкою під час виборчої кампанії. Очевидно, він дав до зрозуміння кореспондентам, що він приступить до виконування своєї президентської функції за 77 днів, тобто після заприсяження і інавґураційних церемоній, які відбудуться 20-го січня наступного року. До того часу за усі справи державного характеру відповідатиме ще теперішній Уряд президента Джорджа Буша.

УРЯД З'ЄДНАНИХ СТЕЙТІВ Америки, не маючи іншого виходу, бо представники Европейської спільноти не погоджувались з пляном кожнорічних дотацій для фармерів для скріплення сільського господарства вільних країн світу, накладе незабаром нові підвищені тарифи на товари ЕС, в тому числі також на імпорт білого вина з Франції й інших европейських країн. Поінформовані особи кажуть, що любителі білого европейського вина платитимуть приблизно 200 відсотків більше за цю розкіш. В цю категорію входить також популярне французьке вино „Шаблі", яке тепер коштує приблизно 13 дол. за пляшку. Переговори в цій справі тривають, щоб оминути „війни" підвищеного оподаткування. Наприклад, французькі робітники вже зустрічалися з президентом Франсуа Міттераном і зажадали, щоб він підніс тарифу оподаткування на американські товари. Бонн підтримав Париж у цій цілком непотрібній, як кажуть спостерігачі, суперечці.

РОДИНА КОЛИШНЬОГО власника популярної газети „Дейлі Нюз" в Ню Йорку Роберта Максвелла, який, як відомо, загинув впавши зі своєї розкішної яхти в море, мусить тепер взяти на себе весь тягар передсмертних спекуляцій. Прокуратура і суд, які вияснювали причину смерти Р. Максвелла, заявили, що напередодні своєї смерти він, колись бідний і дрібний підприємець, народжений в бідній жидівській родині у глухому містечку в Чехо-Словаччині, а пізніше відомий англійський видавець багатьох газет, спроневірив 1,4 біл. дол. із пенсійних фондів своїх підвладних і працівників підпорядкованих йому корпорацій. Виявилося також, що в цьому чорному ділі Максвеллові допомагали його два сини. 72-річна вдова Бетті Мексвелл, яка тепер перебуває в Ню Йорку, повідомила місцевих тележурналістів, що в Англії ходять чутки, що нібито вона одна з найбагатших жінок світу. „Ніхто, очевидно, покищо не знає, що суд продав посілість Мексвелла і я тепер навіть не знаю, де і в яких обставинах буду жити", — заявила дружина колишнього мільйонера.

ЩЕ НЕ ЗАТИХЛА АТМОСФЕРА гострої кампанії президентських виборів і ще новообраний Президент ЗСА не перейняв свого посту, а засоби масової інформації вже назвали кільканадцять кандидатів на президента, в більшості республіканців, які змагатимуться за пост Президента, в першу черґу Джека Кемпа. В Адміністрації президента Джорджа Букша, Кемп займає пост секретаря Департаменту розвитку і розбудови міст. В середу, 4-го листопада, тобто на другий день після президентських виборів, консервативні спостерігачі, зокрема Р. Еванс і Р. Новак писали: „Джек Кемп очолить кампанію республіканців і буде старатися стати президентом в 1996 році". Від тепер кажуть коментатори, „ми часто зустрічатимемося ще з Дж. Кемпом".

ТЕПЕРІШНІЙ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ Ден Квейл, який після 20-го січня втратить працю в Білому Домі, виступив у програмі телевізійної мережі Ей-Бі-Сі і заявив, що тим разом республіканці програли вибори, але це не значить, що він, Квейл, повинен припинити свою політичну діяльність. Очевидно республіканці і народ будуть слідкувати за програмою нової Адміністрації в наступному році чи Клінтон сповнить дані ним обіцянки, чи вони перейдуть до історії, як передвиборча риторика. На запитання кореспондентів Квейл відповів, що Клінтонові допомогло те, що він у виборчій кампанії виступав як „центрист", більше консервативний в орієнтації, як традиційні демократи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Хемічна зброя в Росії і обмежена свободи преси

У Москві в минулому тижні арештували журналіста Іллю Мірзоянова за те, що виявив у одній тамошній газеті, що на такій-то вулиці у лябораторії, що працювала на військові цілі, продукували трійливий ґаз і випробовували його в Узбекістані. Після упадку комунізму й розвалу імперії зліквідовано КҐБ та створено міністерство безпеки ніби для боротьби проти кримінального злочинства. Російський президент Боріс Єльцин підписав був у 1990 році з Америкою договір про заборону хемічної зброї — у кореспонденції з Москви у „Ню Йорк Таймсі” з 1-го листопада ц. р. не сказано, чи той трійливий ґаз продуковано далі, вже після підписання того договору, чи раніше, але можна здогадуватися, що російські військові кола використали подану у тому договорі дату 1993 року, як остаточний термін знищення цієї зброї — і тепер далі зброїлися.

Ця справа цікава, бо має різні аспекти. Ще за Міхаїла Ґорбачова його гласність дала свободу друкованого слова. Але вона була обмежена, бо не вільно було критикувати Ґорбачова: він наслідував Людвика XIV, що проголосив був „Держава — це я”. І коли в минулому році названий вгорі журналіст оприлюднив був подібні військові тайни, то його залишили були в спокої. Читаємо, що після розвалу СССР — у Росії розвинулася так звана інвестиґаційна преса, відома в Америці, яка займається здобуванням різних засекречених новин. Його ревеляція щодо продукції трійливого ґазу для військових цілей — не сподобалася міністерству безпеки. Здається, що в Росії далі стосується супроти арештованих методи КҐБ, бо не допустили до нього адвоката, що його заанґажувала дружина арештованого. Сказали їй, що влада „дасть йому” адвоката — цілком так, як це було за монопольного панування Компартії. Сам Єльцин і його уряд відмовилися будь-що сказати у тій справі. Речник Державного Департаменту у Вашінґтоні заявив (за твердженням „Ню Йорк Таймсу”, що „нас цікавить у цій справі проблема свободи слова в Росії”. Не ґазова зброя, тільки свобода слова?! Щось тут не в порядку. Можна здогадуватися, що Пентаґон дивиться на це трохи інакше.

Найважливіший аспект цієї історії — це проблема існуючої міжнародної безпеки. У передвиборчій цьогорічній кампанії лилися потоки слів про економіку, і без ближчої уваги згадувалося про міжнародну ситуацію після холодної війни. Існують в Америці суспільні кола, які готові повторити помилку з генеральною демобілізацією зараз після Другої світової війни, бо ніби настав мир і нема ніякої небезпеки. Якби не усвідомлено собі впору і не приступлено до поспішного дозброювання та створення західнього оборонного фронту НАТО — то прийшла би була кастрофа світу. Минулася епоха холодної війни, але не настав вічний мир. Продовжується торгівля зброєю, продовжуються заходи різних країн так званого Третього світу осягнути ядрову зброю. Росія продає частину маси накопиченої зброї з часу, коли вона думала „угробити” вільний світ. Китай продає кожному, хто хоче купити, складові частини до продукції атомної зброї. Організація Об'єднаних Націй все ще вовтузиться з Саддамом Гуссейном та його амбіціями, що їх він не вирікся після програної війни на бойовищах.

Який глузд продукувати у 1992 році ґазову зброю чи будь-яку іншу, коли вона має бути знищена у 1993 році? Це може діятися тільки в умовинах, коли нема миру й коли ведеться пожвавлений торг різнорідною зброєю. Ревеляції російського журналіста стали небезпечні для тих, які не цураються продукції навіть зброї масового знищення. Але можна здогадатися, що ці ревеляції спричиняться до знівечення злочинного пляну і що сам Єльцин не зможе толерувати злочинне продукування зброї на знищення людського роду. На дальшому місці — коли і як це станеться.

У газеті „Хрещатик” з 28-го травня 1992 року появилася стаття повна тривоги „Будуємо чи руйнуємо”? Автор її Віталій Коваленко, депутат Харківської Районної Ради, член правління київської міської організації Українського Товариства Охорони Пам'яток Історії та Культури, висловивши неспокій за майбутню красу Києва, ставить питання, що ми таки „відновимо славу міста-красеня”, бож „столиця — це обличчя держави”. З уваги на можливість цього питання, друкуємо цю цікаву статтю повністю.

„ЯКИЙ ЖЕ КИЇВ БАЧИТИМУТЬ НАШІ НАЩАДКИ?”

* * *

...„Київ! Що за край! Так промовисто коротко відгукнувся про наше місто великий російський поет О. Пушкін, вражений неповторною красою берегів Дніпра, рельєфу, своєрідною архітектурою, великою кількістю церков і зелені. Ще донедавна Київ вважався найзеленішим містом Европи, чим ми, кияни, дуже пишалися. Кажу про це у минулому часі, бо нині, на жаль, у ньому зменшилося не лише число зелених насаджень. Помітні зміни сталися також у загальному вигляді міста. Знову ж таки, на гірше.

Київ пляномірно знищується. І центральне історичне середовище, і природні угіддя (урочища) його околиць. Столиця України перетворюється на звичайне місто, нівелюється її обличчя. На місці старих кварталів з їх ориґінальною архітектурою зводяться сучасні невиразні будинки, що аж ніяк не вписуються в історичне середовище. Повально знищується його своєрідний ляндшафт, не залишаючи природних місць для зелених зон та куточків відпочинку.

Цей пляномірний розбій (інакше не назвеш) триватиме напевне, й надалі. Адже немає у нас закону про статус Києва, його збереження як старовинної столиці нашої держави.

Якщо не зупинити сьогодні занесену руку бюрократа-руйнівника, через десяток років Київ буде позбавлено його історичного і природного середовища.

Столиця — це обличчя держави. Такого „оновлення” своїх столиць держави Заходу не допускають. Там цінують старовинну архітектуру, оберігають навіть фонову забудову. Бо, окрім усього, це ще й реклама для туризму, який поповнює валютою міську скарбницю.

Що з цього приводу думає керівництво міста, невідомо. Відомо тільки те, що в дії розроблений ще в застійні часи генеральний плян забудови Києва. Він — усьому голова. І тому архітекторам інституту „Київпроєкт” та керівництву „Головкиївархітектури” не до реставрації будинків у центрі міста. Адже швидше і простіше знести. А яке там з'явиться середовище, їх, очевидно, мало турбує. Це добре видно й по будинках, що виросли в центрі міста.

Роботи по знищенню історичного середовища розпочато нині в самісінькому серці Києва — на горі Щекавиці. Страждає від сучасних забудов Кирилівська гора, яка знаходиться в зоні історичного та заповідного ляндшафту. Під загрозою руйнації від будівництва також гора Обсерваторна. Забудований ажіотаж досяг уже краєвидів Конча-Заспи. Тут продовжується вирубка лісу під будівництво гаражів. Така ж картина і в Дарницькому лісі, де вирубано багато сосен-велетнів.

Страждає від новобудов природа на Харківському масиві. На його території біля Дніпра ще існують старовинні села Позняки та осокорки, які своєю зеленню з каскадами озер милують зір мальовничим пейзажем. Але згідно генпляну забудови Києва, ці села приречені на знищення. Не зважаючи на те, що протягом п'яти років громадськість боролася проти цього рішення, роботи в Позняках уже ведуться. Місцевості, яка б найкраще могла прислужитися для будівництва ляндшафтних парків, дитячих та спортивних містечок, посольських будинків і котеджів, у цілому зони відпочинку на низинному лівому березі Дніпра, генпляном уготована доля стати майданчиком під промислове та цивільне будівництво. Теж саме очікує й Осокорки. Уздовж проспекту Бажана на луках з озерами та величними вербами й осокорами — купи міського сміття. Залишити б цей клаптик живої природи, впорядкувати його, щоб можна було милуватися людям краєвидом, не черствіти душею на асфальті. Однак у пляни зодчих це не входить.

Непродумана новобудова загрожує Голосіївському лісу, його історичному урочищу Китаєве, Самбуркам, Теофанії... Під загрозою знищення водойми в урочищі Кинь-Грусть між вулицями Красицького та Кобзарською, а також безіменне озеро на території Куренівського квітникарства.

Це лише частина сумного списку втрат у недалекій перспективі. А скільки

(Закінчення на стор. 4)

Павло Лопата

Пам'яті Д. Горняткевича

13-го листопада ц. р. минає сто років з дня народження визначного українського маляра Дам'яна Михайла Горняткевича. З цього приводу хочу згадати його, як маляра, який осягнув великі успіхи у малярстві та вписав своє ім'я в історію українського мистецтва. Ним він був як один з визначних її представників, який для неї посвятив усе своє життя. Він був діячем культури і мистецтвознавцем в часі важкої доби, але незважаючи на те, він сміло і гордо виконав великий обов'язок для добра українського народу. Писати про таку багатогранну особистість, як проф. Д. Горняткевич, досить важко, бо це вимагає далеко більше, ніж цієї журнальної статті.

Народився він в місті Лісько, на Лемківщині. Після закінчення середньої школи раптово був звербований до рядів австрійського війська. На довший час його перебування військові частини затрималися в Кракові. Тут саме сповнилася його давня мрія. Він вписується на студії до Краківської академії мистецтв у 1917 році, де його професори були відомі малярі Теодор Аксентович і Станіслав Камоцький. Техніці малювання краєвидів присвятив усіх п'ять років навчання в Академії, в якій французький імпресіонізм був найголовнішим стилевим напрямом. Як студент четвертої кляси КАМ, Горняткевич дістав уже замовлення від черниць Назаретянок, щоб в їхній каплиці виконав декоративний розпис. Цю роботу він завершив з початковим успіхом.

Поруч навчання в Академії, Горняткевич займався дослідницькою працею. В архівних матеріялах Академії він знайшов понад сто імен українських студентів, які тут навчалися у минулому столітті. Велику увагу енерґійний Дам'ян також звернув на чудові фрески в каплиці королівського замку на Вавелі, які на замовлення Казимира Ягайловича, малювали українські майстри у XV сторіччі та в Люблині, Сандомирі, Вислиці та деінде. Під заголовком „Слідами нашої культури на землях Польщі” вийшла у Львові 1922 року його перша наукова праця. На підставі осягів, польські кола визнають Д. Горняткевича як талановитого маляра й мистецтвознавця.

У 1925 році Горняткевич виїхав до Дрездену, а згодом і до Мюнхену, щоб поглибити своє навчання малярства у визначних майстернях німецьких малярів. Повернувшись з Німеччини на терени Галичини, Дам'ян й надалі цікавився дослідницькими роботами. Його праці про український народний побут, фолкльор та етнографію, а зокрема про вишивку і писанку, були друковані в різних журналах та в „Наукових записках” УВАН.

Як мистець, портретові і пейзажеві, Горняткевич посвятив багато часу. Ще більш здібним він виявив себе як іконописець, який виконав високої вартости церковні поліхромії в Угневі, Немирові, Вороблячині та в Настасові на Тернопільщині, а також окремі ікони для іконостасів у різних місцевостях аж до вибуху Другої світової війни.

З 1951 року Горняткевич напостійно поселився в Америці, де з великим пієтизмом, самопосвятою та великою відданістю присвятив свій час для організаційної праці УВАН на еміґрації. У цій установі свого часу він сповнював різні функції, як також був заступником президента. Принісши з собою ще не друковані дослідницькі рукописи, тут їх доповнював і друкував. Він автор багатьох статтей про українське мистецтво та малярство, зокрема про писанки в „Енциклопедії українознавства”, про видатних українських малярів та рецензій на різні образотворчі виставки. Д. Горняткевич написав ряд таких праць: „Малярська творчість Т. Шевченка”, „Студія про мистецьку творчість Петра Холодного старшого”, „Українці-студенти КАМ”, „Українські пам'ятки в Кракові”, „Твір Павла з Алепу”, „Українські мистці на еміґрації”, „Іван Левинський”, „Кардинал Йосиф, як меценат українського мистецтва” та багато інших. Поважною працею є його книжечка „Українські мистці в автобіографіях” ще з 1958 року, в якій живо описано постаті Олекси Новаківського, Василя Кричевського та ряд інших визначних малярів.

Дам'ян Горняткевич створив багато картин, які опинилися у приватних колекціях Европи, Америки і Канади. Для зображення даного пейзажу, а він дійсно любив малювати з натури, багато вимагав від себе і повертався до нього так часто, поки бачив завершений твір. Оточуючий світ природи він схоплював хвилюючою красою. З почуттям до буття природи народжувались нові й нові реалістично виконані картини. А вони чим далі, навіть під його старші роки життя, тим більш ставали зрілими плодами його на-

(Закінчення на стор. 4)

Юрій Р. Рибак

СПІЛЬНА РОБОТА І... СЕНЬЙОРИ

Тим, що живуть у сфері англомовного впливу відомо, що „спільна робота” — це ніщо інше як „тімворк”, де слово „тім” означає об'єднання осіб для будь-якої спільної дії. Проблема спільної роботи стала нині невідкладною потребою держави та бизнесу. Чому?.. Тому що американські бизнеси та установи опинилися дослівно на вододілі. І куди б вони не звернулися, завважують зростаючий комплекс міжнародного довкілля і риск економічних дій з небуденною конкуренцією на світовому ринку... Правда, говориться тут про якість продукту, однак вона сама не запевнює ґарантії успіху, бо йдеться ще про видатну майстерність виробу, його доречність і служіння. І не так легко це осягнути нині у ЗСА. Тут бо останнім часом адміністраційна реорганізація підприємств прорідила ряди менеджементу, чим сильно обтяжила відповідальність тих щасливців, які втрималися у мурах компаній.

Силою обставин американська бизнесова бюрократія витворила досі рід контролерів, які назовні говорили про риск і оновлення, а всередині своїм ставленням до ведення підприємства було „грати без шкоди і уникати помилку”... Та необхідна конечність викликала реакцію. Тепер же корпорації відкривають поновно концепт „тім'у”, визнаючи силу і перевагу у розв'язці осягу результатів.

Напрошується питання: які ж вимоги ставить „тімворк” чи пак спільна робота, щоб виправдати своє існування?.. Перш усього, учасники мусять з'єднуватися спільним зацікавленням і виявом знання проєкту. Їхню тяжку працю, базовану на особистому зобов'язанні і посвяті, попереджує старанне плянування. Безумовно, що фахове знання важливе, однак не менш важливим є і точно висловлені директиви. Всі учасники свідомі того, що їм довірено повністю застосувати свою фаховість, що зміцнює в них почуття співвідповідальности. У поступовому розвитку праці затіснюється теж співпраця, бо люди розуміють та оцінюють свою індивідуальну відмінність, пізнають свої слабі і сильні сторони і готові у потребі доповнювати себе. Але щоб „шафа грала”, як кажуть львів'яни, потрібна координація цілости. За це відповідає провідник, що очолює дію, яка увінчана успіхом, уповноважує учасників до винагороди. У загальному концепція спільної роботи оправдує себе і тим, що коли у контролі процесу беруть участь особи взаємної відповідальности, то це має вплив на організацію діловодства. І не дивно, що приходить час зміни. Традиційний менеджемент зрікається частинно контролі у користь нового поступового проводу, що репрезентує служіння, себто наставлення давати більше, ніж одержувати для себе.

У корпоративному випадку всі члени працюють для корпоративного розвитку нового продукту і здобуття нового ринку, зате т. зв. „тім успіху” дає можливість і нагоду осягнути свою власну запляновану ціль, починаючи від спільних закупів та розваг і кінчаючи професійними можливостями і харитативною діяльністю.

Особливо для сеньйорів поняття успіху має дещо інше забарвлення, як це було колись у їхньому молодшому віці. І коли похилий вік — це час більшого ментального і фізичного обмеження, то все ж таки може стати визволенням від обов'язків. Пригадаймо тільки, що у молодшому віці, крім сповнювання вершин вимог праці та кар'єри, був обов'язок піклуватися вихованням дітей і старінням батьків. Тоді не вистачало часу на сповнення мрій чи на посвяту улюбленій розвазі. Але коли прийшов час сеньйорату, людина раптом відчула свободу!

Перед „молодим” сеньйором відкрилася повна райдуга можливостей, а тому що здоров'я дозволяло, він шукав за успіхом у новому початку, новому вирі життя. І чи може він втішатися успіхом? Так, бо у загальному сеньйори зберігають у собі приспані багатства, такі як досвід, талант, спогади, мудрість, подив і уява, які треба вміти пробудити зі сну, щоб пенсійний час став для них часом дослідження, здійснення та розвитку... На жаль, американська суспільність, із малими вийнятками, недвозначно натякає, що сеньйори, мовляв, небажані і непридатні, що їхні продуктивні та привабливі роки минулися і одне їм тільки залишилося — чекати на відкриття Небесної Брами. І яке мусить бути розчарування для отих голосів суспільности, що на цю хвилину приходиться сеньйорам довго ждати, бо

(Закінчення на стор. 4)

Михайло Лоза

МИКОЛА ЛИСЕНКО І РОДИНА ФРАНКІВ

I

В цьому році Україна, як і українська діяспора, присвячують особливу увагу найбільшому українському композиторові Миколі Лисенкові. Робиться це з нагоди двох заокруглених — як то кажуть — річниць: 150-ліття від дня його народження і 80-ліття від дня смерти. Пошта України вшанувала Миколу Лисенка випуском спеціяльної, гарно оформленої, поштової марки з нагоди 150-ої річниці його народження. Шкода, що цієї марки нема ще в обігу.

Микола Лисенко народився 22-го березня 1842 року в селі Гриньки на Полтавщині, а помер 6-го листопада 1912 року в Києві.

У „Свободі” друкувалися вже статті, присвячені Миколі Лисенкові з нагоди згаданих ювілеїв. Були це статті загального характеру, які висвітлили постать композитора і його творчість. Наша стаття, як видно із заголовку, матиме інший характер. Основним джерелом для написання її послужили листи Миколи Лисенка, видані в Києві видавництвом „Мистецтво” у 1964 році. Упорядкуванням листів до друку зайнявся син композитора Остап Лисенко (1885—1968) — музикознавець, викладач у консерваторіях Києва і Львова.

Коротко схарактеризуємо і саме видання листів. Воно вельми багате: охоплює 350 листів, написаних у 1867—1912 роках. З листування видно, що Микола Лисенко підтримував тісний зв'язок з багатьма культурними діячами тих часів, в тому числі з діячами Галичини й Буковини, так що Іван Франко і його дружина Ольга не були в цьому відношенні одинокі. Правда, Ольга Франко походила з Києва, але ставши дружиною Івана Франка, проживала у Львові.

Ось видатніші культурні діячі із Західньої України, з якими Микола Лисенко вів кореспонденцію: Омелян Огоновський (священик, професор унів., літературознавець; 1833—1894), Омелян Партицький (редактор журналу „Зоря”, жив у роках 1840—1895), Анатоль Вахнянин (композитор; 1841—1908), Олександер Барвінський (педагог, письменник, суспільно-політичний діяч; 1847—1927), Барвінський Володимир (літературознавець, критик, публіцист; 1850—1883),Володимир Шухевич (педагог, етнограф; 1850—1915), Василь Лукич (дійсне ім'я і прізвище — Володимир Левицький; нотар, а крім того журналіст, суспільний діяч; 1856—1938), Остап Нижанківський (священик, композитор; 1862—1919), Філярет Колесса (педагог, етнограф, композитор; 1871—1947), Соломія Крушельницька (оперна співачка; 1873—1952), Іван Пулюй (вчений-фізик, гром. діяч; 1850—1918), Кирило Студинський (професор унів., науковець. літературознавець; 1868—1941. Дата смерти точно не відома. В 1941 році був він арештований большевиками, при їхньому відступі з Галичини, і, правдоподібно того самого року зліквідований). Степан Смаль-Стоцький (професор університету, філолог; 1859—1939. Дати взято із ЕУ, том 8. Здається мені однак, що рік смерти подано там помилково. С. Смаль-Стоцький помер вчасніше, ніж 1939 року), Іван Франко (поет, науковець, літературознавець; 1856—1916), Ольга Хоружинська-Франко (дружина Івана Франка, громадська діячка; разом з Іваном Франком видавала журнал „Житє і слово”; 1864—1941). Імена Івана і Ольги Франко подали ми в цьому реєстрі прикінці, щоб зручніше можна було перейти до властивої теми.

Микола Лисенко познайомився з Іваном Франком в 1885 році в Києві, куди — на початку згаданого року — приїхав був Франко з метою, щоб зібрати там фонди на видання у Львові журналу, що мав зватися „Прапор”. З плянів Франка нічого тоді не вийшло. Сподіваних фондів на той раз він не придбав. Користаючи з перебування Франка в Києві, Лисенко записав від нього деяку кількість мелодій українських народних пісень з Галичини. Тексти до цих мелодій Франко мав прислати пізніше, після повернення до Львова. Тоді й почалася кореспонденція між Лисенком і Франком. Першого листа до Франка Лисенко написав 15-го лютого 1885 року, коли Франко перебував ще в Києві. Написав його Лисенко після того, як заїхав до дому Володимира і Варвари Антоновичів, щоб зустрітися з Франком, але не застав його. Лист короткий, тож можна зацитувати в цілості:

„Шановний добродію пане Франко! „Я навмисне заїхав довідатись, чи Ви сьогодні виїздите з Києва, і був завіз підручник співу задля шкіл народних. Але зі слів Варвари Іванівни (це дружина проф. Антоновича — прим. М. Л.) постеріг, що ще не сьогодня Ви тікаєте від нас. Ну, то коли ж? Будь ласка, дайте звістку, коли б нам побачитись, і я б вам передав на руки ці матеріяли, та ще дещо б сказав. У суботу, завтра, я не вільний: перша в мене гуртова співка. Може б у неділю були ласкаві до мене? Сповістіть з ласки. Якщо раніше виїздите, то забіжіть хоть серед дня, у чотири, о п'ятій годині, коли я дома буваю. Ваш М. Лисенко.

У цьому листі є мова про підручник співу. Лисенко уклав був співаник для вжитку народних шкіл в Галичині і передав і передав рукопис через Івана Франка, рукопису цього, як стверджує Остап Лисенко, не віднайдено. Вернувшися до Львова, Франко якось забарився з пересилкою для Миколи Лисенка обіцяних йому текстів пісень, так, що Лисенкові довелося пригадати про це Франкові. Пригадав він йому листом, писаним 6-го червня 1885 року.

Із посилкою текстів Франко справився щойно під кінець згаданого року. Після отримання посилки Лисенко написав Франкові 6-го грудня 1885 року листа, початок якого такий:

„Шановний добродію пане Франко! „О та й подив великий мене обняв, а враз і велика вдячність, коли я оце ненароком одібрав Вашого листа з цінним пакетом. А то був уже залишив усяку надію. Та я добре тямив, що Ви оцими часами переживали тяжкі-злі години, тож тим я особливо цінную Вашу пересилку. В найближчім збірнику, який візьмуся видавати, я конче до своїх українських додам для знайомости публічної так оригінальні галицькі пісні”.

Продовження буде.

СЛІДАМИ ПЕРЕБЕНДІ

Л. Олендій-Венглевська

Хто не знає Шевченкового Перебенді — старого сліпця-кобзаря, що мандрував від села до села зі своєю вірною супутницею бандурою? Знають його багато, але чи знають все про цю незвичайну людину — невигадану особу, а цілком реальну, що жила в часи козаччини, в тяжкі, але славні часи, коли знедолені утікали за Дніпровські пороги й там творили твердиню української бойової слави — Запорозьку Січ. Там з'явився і Остап Перебендя. Отож він жив, козакував, любив і ненавидів, і трапилася з ним пригода, яку переповідають нині як леґенду. Ось послухайте, що вона каже:

Коли Дмитро Байда Вишневецький заснував Січ Запорозьку, тоді козаки ще не мали жодних музичних інструментів і не було в них жодної веселости, не було танців, не було забави... Коли вороги не докучали — нудьгували тоді козаки, йшли у луг і там, присівши на горбку, пакали люльку — єдину свою розраду. Так було і того дня — сидів собі Перебендя, думку гадав, аж раптом за спиною ніби тінь майнула — дівчина золотокоса, красна, мов польова царівна — стан гнучкий, очі сині-сині, як погідне небо. Лагідно всміхнулася та спитала, чом козак невеселий — не годиться козакові молодому сумувати. Наказала йому піти до дальної могили. Пішов, а там дивний інструмент знайшов. Так ось яка вона бандура — золоті струни! Торкнувся козак їх, мов скарбу найбільшого і забриніла вона стоголоса — полилася, мов ріка. Співала-оповідала про все, що діялося, та так, ніби була жива. З того часу не розлучався з бандурою Перебендя — дорожившанував її, кохану, бо ж дарована була вона солодкою Волею-Воленькою України. І так як заповіла вона — будуть струни бандури народним голосом будуть горе голосити, славу породжувати...

Пророчою стала бандура, бо голос її почув увесь світ — ген за океан до Нового світу, чужі народи її слухають. Дивно, але аж сюди долинула бандура. Вперше її почули в Америці завдяки щирому приятелеві бандурного мистецтва — Василеві Ємцеві у 1929 році. Концерт відбувся в Ню Йорку у Бетовен Голл при П'ятій авеню. Нині покійний Мирон Сурмач, що справедливо заслуговує на батьківську пошану, допомагав новоприбулому бандуристові зорганізувати концерти, бо, можливо, найкраще розумів вагу і значення виступу перед громадою, що покинула рідні оселі, прибравши цей далекий край собі за батьківщину. Він знав, що в душі ніколи не вигоїться рана жалю й туги за рідним і сокровенним. Не помилилися обидва — люди, хто пішки, а хто підводами, долали десятки миль, щоб дістати бальзаму для виcтражданої душі. Це була перша бандура в Америці — перша народна ластівка.

То був рік 29-ий, тепер — 92-ий. Так, ніби хтось переставив порядок цифр. Але що за цим заховане? Щось величне і славне, не тільки з життєпису окремих осіб, яке ми звідуємо як хвилюючі сторінки історії, а в першу чергу — ми відчитуємо долю цілого народу чи навіть більше — держави.

Нині для українців не існує поняття „чужина". Доля розселила їх по різних куточках землі, що стала для новоприбулих придбаною, а для їх дітей, онуків чи правнуків — справжньою батьківщиною. Проте не відцуралися, не відчужилися від споконвічного дорогого й радо приймають до себе післанців України — тих самих кобзарів-бандуристів, що несуть свою пісню до наших сердець, десь відшукавши старовинну народну думу серед пожовклих рукописів. До новітніх послідовників кобзарської школи належить Люба Олендій-Венглевська. Прибула вона як солістка Львівського фолкльорного ансамблю „Обереги", є його єдиною квіткою. Струнка, тендітна, мов смерічка (недарма ж народилася у Соснівці на Львівщині), вона заворожує слухачів як своїм милозвучним голосом, так і легкістю невимушених рухів, коли виспівує жартівливих пісень — „Мар'яну" чи „А я молодичка". І як на очах перевтілюється в поважну виконавцю, коли пальці ґраційно перебирають тугі струни бандури. Тоді постає образ сивої давнини, овіяної славою минулого, з карбів історії. Хоч як пробували „творці" спотворити, задушити народну пісню. Її катували, а вона — не скорялася, її нищили, паплюжили, а вона — відроджувалася, її убивали, а вона — воскресала. Воскресала!

Колись кобзарями були тільки чоловіки — старі сліпці, що серце віддали Україні, витерпіли страшні муки за її ідею й волю. Тепер бандуру підхопили ще й жіночі руки і в грізний час зберегли цей правдивонародний інструмент, щоб нащадки милувалися в ній. Не біда, що нема жіночої назви для кобзаря, головне, що збереглася ідея цього почину й продовжується в наші дні.

Кожен розуміє, що відразу ніхто не народжується професіоналом, а тим більше музикантом або співаком. Божа ласка й невтомна праця приносять свої плоди. Першим кроком у цьому складному процесі формування уподобань дитини є вплив оточуючої атмосфери. Часто мені доводилося чути нарікання, що „діти не хочуть". Нехотіння приходить тоді, коли не працювати над майбутнім. Небажання дитини є результатом нашої дорослої недбалости, а неродко й лінощів заповнити світ маленької людини чимсь величним і небуденним. Треба лише пам'ятати, що ані школа, ані найвищі інституції не дадуть результату, якщо самому не докласти зусиль і терпеливости задля майбутнього.

Якщо зазирнути на два десятки літ назад, тоді й ця молода бандуристка ще й не здогадувалася про свою вибрану долю — дарувати людям щастя народною піснею та грою на старовиннім інструменті — зажуреній бандурі. До музичної школи записалася сама, хотіла навчитися гри на фортепіяні і тільки. „Наказувала" мамі, аби нічого не міняла — ніяким іншим інструментом не цікавилася. Подружжя Антін та Іванна Олендії дуже вболівали за дітей, змалку прищеплювали обом дівчаткам любов до української пісні — народної криниці. Тому й щиро бажали, щоб дітям було близьке й дороге те, чим жили їх серця. Особливо шанованою була в родині бандура. Для батьків, бо голос бандури був теплим відлунням їм молодости з далекої сибірської тайги. Губилися у здогадах, як полонити серденько Люби, бо бачили, що діялося навкруги — як порожніли молоді серця до українського мистецтва, мови й усього іншого під холодом русифікації. Не покладаючи сил, не підкоряючись невдачам, плекали паросток любови й шани. Щиро зізналася Люба, що був час, коли навіть недолюблювала теперішньої своєї „товаришки-бандури — не сподобався викручений ґриф.

Світ дитини — ніколи незрозумілий для нас, дорослих. Однак є серед них одиниці, що вміють відмикати дитячі серця — переконати, зацікавити, заохотити. Власне так було й у Любиному випадку, про що бандуристка згадує з великою ніжністю й безмежною подякою цим рідним людям. Щедро засіяне зеренце батьківської любови проросло в ній калиновою китицею, а потім обережно, мов найтендітніший виріб передали до чуйних рук професійних вчителів. Доброю німфою-вчителькою стала Ірина Павелко, яка не наполягала, а лише замилувала свою ученицю грою на бандурі. Згодом до неї природно прийшло справжнє розуміння ролі й значення бандури в її житті. Коли за вкладену працю приходить визнання, тоді з вдячністю згадуємо вчителів, тих людей, які доклали зусиль, щоб ми певно ввійшли у таємничий світ обраного фаху.

„Початки теорії музики — без чого нема професійної музики — мені подала Оксана Пашко. Це послужило міцним ґрунтом у подальших моїх поступах", — ділилася Люба Венглевська своїми спогадами. Вони, властиво, є коротенькими, бо числяться лише на роки. В музичному училищі визначився діяпазон її голосу. Великого напруження у науці не відчувала — все давалося легко, без зайвих зусиль. Найпам'ятнішими стали роки навчання у Львівській консерваторії ім. М. Лисенка. Тут почалася справжня праця — відповідальна й напружена. Від того, що колись легко долалося, довелося відмовитися. Поважний стиль як у грі на бандурі, так і в мистецтві співу (кляса викладача Хмельницької) вимагали серйозного підходу.

„Я закінчувала перший курс, а ніяк не могла зрозуміти своїх помилок — що є не так у моєму виконанні. Попросту не розуміла, що від мене вимагається, — усміхаючись, розповідає Люба. — Не могла збагнути і край!" Сьогодні вона це згадує з усмішкою, але тоді, мабуть, були і сльози. Незабутнім залишився один день — пішла на концерт випускників консерваторії. Тоді все стало як на долоні, коли почула виконання Людмили Посікіри. Була вражена силою її мистецтва. Творчі дороги перехрестилися — Люба Венглевська потрапила до студентів кляси викладача Посікіри. То була пекельна, але цікава і незабутня праця. Мов у гарячій мистецькій кузні викувався й вигартувався високий професіоналізм здібної учениці, щедро переданий від прекрасного педагога до послідовника. Коли пташенята підростають — приходить час літати. Так і для молодої бандуристки настав час здати іспит на зрілість і повне опанування як власним голосом, так і народним інструментом — Люба вирушала в концертові турне не тільки по Україні, а й завітала до Юґославії та Болгарії. Я роздумувала над щойно почутим — зрозуміло: в Юґославії живуть українці, болгари розуміють нашу мову — слов'янська родина, а чим полонила філіппінську чи етіопську публіку, яка нічим не зв'язана з нашою культурою, мовою? Відповідь одна — своїм талантом, красою нашої пісні. Велика відповідальність — репрезентувати свою державу перед світом, однак Люба Венглевська це робить з честю.

На концертах публіка щиро дивується — звідки в такому тендітному тілі народжується така сила голосу. Це справді дивно й важко збагнути, але й легко витлумачити: Люба — українка! В її жилах тече щира українська кров, а талант живлять дзвінкі потоки піших неперевершених пісень, наша глибока й багата історична спадщина. Велику ролю на вибір репертуару бандуристки відіграла старовинна народна пісня — козацька дума. У 1988 році в Івано-Франківську проходив Республіканський конкурс молодих виконавців на народних інструментах. Наважилася взяти участь. До відважних (і талановитих) належить світ — Люба стає його лавреатом (друга премія). Отака історія.

До ансамблю „Обереги" зі Львова солістка Венглевська прийшла недавно, але швидко влилася в колектив завдяки двом рисам — високим професійним здібностям та веселій товариській вдачі. Окрім цього її лірико-драматичне сопрано плавно єднається з баритоном соліста „Обереги" Миколи Олексишина і творить надиво влучну гармонію голосів, коли вони дуетом виконують ці забуті пісні. Не буде зайвим сказати, що Микола Олексишин також випускник Львівської консерваторії ім. М. Лисенка, соліст Львівської філгармонії. Разом підібраний і відпрацьований репертуар співаки дарують численним шанувальникам української народної пісні, виправдовуючи назву творчого колективу — зберігачів культурного надбання. Особисто мені припала до вподоби „За Неман іду" — глибоко-патріотична і задушевна пісня. А чудових пісень вони мають багато!

Ансамбль „Обереги" продовжує гастролювати по Америці й радо приймає запрошення на концерти і забави, бо тим самим має нагоду поділитися Божим даром — невмирущою українською піснею, її багатством з нами — щирими прихильниками всього українського. Це ніколи не зайве — побувати в атмосфері сердечних оберігачів старовини — витоків нашої культури. До них належать як учасники творчого колективу, так і бандуристка Люба Олендій-Венглевська. За це їм усім щира подяка й низький уклін.

Оксана Сновидович-Мазяр

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!

Українська Вільна Академія Наук у ЗСА

запрошує громадянство на

ДОПОВІДЬ

д-ра мистецтвознавства

ТАМАРИ БУЛАТ:

„КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ"

Доповідь відбудеться

в неділю, 15-го листопада 1992 р. о год. 2-ій дня в будинку УВАН в Ню Йорку

206 West 100th Street, New York, N.Y. 10025. Tel. (212) 222-1866

Замість квітів на свіжу могилу нашої дорогої приятельки

бл. п. Стефи Диби

складаємо 50 дол.

для ДІТЕЙ ЧОРНОБИЛЯ через ЗУАДК.

Ірена і Тарас ВАНЧИЦЬКІ з дітьми

Ділимося сумною вісткою
що 25-го жовтня 1992 року відійшов у вічність
наш найдорожчий БРАТ і ВУЙКО

бл. п.

СТЕФАН БОДНАРЧУК

Похорон відбувся 27-го жовтня 1992 року в год. 9-ій ранку в католицькій церкві св. Михаїла у Гартфорді, Конн., а опісля похований на українському католицькому цвинтарі св. Михаїла у Гартфорді, Конн.

У глибокому смутку:
сестри: БРОНІСЛАВА Беднарчук
МИХАЙЛИНА КРАВЧУК
та ближча і дальша родина.

Ділимося сумною вісткою, з родиною,
приятелями і знайомими, що
у четвер 5-го листопада 1992 р. в Cedar Grove, N.J.
відійшов у вічність по важкій недузі на 69-му році життя
наш найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО, ДІДО, БРАТ і ШВАҐЕР

бл. п.

СТЕПАН ГРИЦІВ

Колишній воїн УПА, член хору Капелі Бандуристів в Нюарку, Н.Дж. та парафіянин церкви Пресвятої Трійці в Кергонксоні.

Горем прибиті:
дружина — ОЛЯ
три дочки з родинами і внуками,
брат в Польщі.

Панахиди в неділю 8-го листопада о год. 2-ій по пол. і 7:30 веч. в похоронному заведенні Shook's Cedar Grove 486 Pompton Ave Rd 23 Cedar Grove N.J.

Похорон в понеділок 9-го листопада год. 9:30 рано з церкви Івана Хрестителя в Нюарку на цвинтар Glendale, N.J.

Ділимося сумною вісткою
з рідними та знайомими, що в Чикаго, Ілліной,
в четвер, 22-го жовтня 1992 року, упокоїлася в Бозі,
на 88-му році життя, наша найдорожча
МАМА, БАБУСЯ І ПРАБАБУСЯ

бл. п.

Катерина Захаріясевич (Блашків)

Парастас відбувся у похоронному заведенню Каппи, а похорон відбувся в суботу, 24 -го жовтня ц.р., зі собору свв. Володимира і Ольги на цвинтар св. о. Миколая.

Горем прибиті:
МИРОСЛАВА — дочка з мужем МИРОСЛАВОМ Салдан
МАРТА — внучка з мужем ЙОСИФОМ Мулик
ХРИСТУНЯ та РОМЧИК — правнуки
РОМАН — внук з дружиною КАТРУСЕЮ
АДРІЯНА — правнучка
ЗЕНОН — син з дружиною ВІРОЮ
ДАРІЯ — внучка
АНДРІЙ — внук з дружиною ХРИСТЕЮ

Родина щиро дякує всім особам, котрі взяли участь у похоронних відправах, та тим, котрі замість квітів на могилу — пожертвували на Богослужения за упокій Покійної або на добродійні цілі.

Ділимося сумною вісткою з родиною і приятелями,
що в суботу, 7-го листопада 1992 р. відійшов у вічність
наш найдорожчий
МУЖ і БАТЬКО

бл. п.

ДМИТРО МОТРУК

нар. в Майдані Верхнім, Івано-Франківськ

ПАНАХИДА — вівторок, 10-го листопада 1992 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Yonkers, 107 Yonkers Ave., Yonkers, N.Y.

ПОХОРОН — середа, 11-го листопада о год. 10-ій ранку в церкві св. Михаїла в Yonkers, N.Y., а опісля на український католицький цвинтар св. Духа, Hemptonburg, N.Y.

У глибокому смутку:
дружина — МАРІЯ
син — МИХАЙЛО МАРТИН
сестри і братя на Україні
та ближча і дальша родина в Німеччині,
Канаді і ЗСА

——————

Замість квітів на свіжу могилу родина просить складати пожертви на будову нового табору на оселі СУМА в Елленвіл, Н. Й.

Ділимося сумною вісткою, що у Фінікс, Арізона
22-го серпня 1992 року відійшов від нас
після тяжкої недуги на 69-му році життя

бл. п.

ОЛЕКСАНДЕР ЛІНЕВИЧ

покійний народився 2-го лютого 1923 р. у Подебрадах, Чехо-Словаччина, був довголітнім секретарем Відділу 488-го УНС і брав активну участь в управі УАПЦ.

Похований на Greenwood Memorial Cemetery, Van Buren Ave, Phoenix, Az.

В глибокому смутку повідомляємо
рідних, приятелів і знайомих, що в понеділок 2-го листопада 1992 року відійшла у вічність на 68-му році життя наша найдорожча ДРУЖИНА, МАМА і БАБЦЯ.

бл. п.

МАРІЯ ЯНУШ

(з дому Сігель)

Парасатас відправлено в п'ятницю 6-го листопада 1992 року в похоронному заведенні Михайла Насевича, Філядельфія, Па.

ПОХОРОН в суботу 7-го листопада з Катедрального Собору Непорочного Зачаття на цвинтар Пречистої Діви Марії у Факс Чейсі, Філядельфія, Па.

Залишила у смутку:
мужа — ВОЛОДИМИРА
дочку — СОФІЮ
синів: ПЕТРА з родиною
ОЛЕГА з дружиною
кузинів: ОЛЬГУ ШАФРАН,
НАТАЛКУ ВОЛЛЕС,
В Україні:
маму — КАТЕРИНУ
сестру — АННУ з родиною
брата — ОЛЕКСАНДРА з родиною
братову — ТОСЮ з родиною
та дорогих лемків з Криниці.

Ділимося сумною вісткою з рідними,
приятелями і знайомими,
що 13-го жовтня 1992 року упокоїлася в Бозі
наша найдорожча МАМА і БАБЦЯ

бл. п.

Стефанія Ірена Романець

(з дому Марчак)

народжена 16-го грудня 1919 року в Синявці.

Похована з церкви св. Покрови при вулиці Ліде в Торонто на цвинтар Маунт Гоуп.

Вічна Їй Пам'ять!

Покійна залишила у глибокому смутку:
дочку — МАРІЮ з чоловіком ДОНАЛДОМ,
дочку — ДАРІЮ і внучку ТАНЮ,
ближчу і дальшу родину в Канаді, Америці й Україні.

П О Д Я К А

Найщиріші вислови подяки складаємо всечеснішим отцям о. д-рові Стасіву і о. Жилі, за похоронні відправи і відпровадження тлінних останків покійної Стефанії до родинного гробівця на цвинтар Маунт Гоуп.

Дякуємо всім що брали участь у похоронних відправах, несли домовину, дякуємо за квіти, вислови співчуття, Служби Божі і пожертви на дім для старших.

Горем прибита родина

В сороковий день смерти покійної буде відправлена Служба Божа в церкві Святої Покрови 21-го листопада, 1992 року о год. 10-ій рано.

Спільна...

(Закінчення зі стор. 2)

здоровіший спосіб життя і медичні удосконалення продовжують земське перебування.

Ну і що ж тут робити сеньйорам? Виглядає, що таки треба погоджуватися з дійсністю нового русла життя, яким пливе повністю самовдоволення. Не потрібно і далеко за цим шукати, бо „тім успіху" стає тут сеньйорам у пригоді. Це є антидот проти самітности і відокремлення та нудьги, коли доводиться проводити час за грою у карти чи прилипати до телевізійного апарата, де програма насильства тільки збільшує тиск крови! Отож „тім успіху" дає нагоду забути самітність, бо сеньйори знаходять взаємну виміну думок та задумів, що відкриває ворота до нових проспектів життя. Важливе і те, що у веденні спільних зустрічей дорадник не висуває суґестій, бо їх вибирають і започатковують самі сеньйори, що знову дає їм почуття провідництва. Це психологічно важливий момент підтримки життєрадости, якраз тоді, коли причину депресії і схилу віку може викликати втрата контролі над своїм власним життям

„Який же..."

(Закінчення зі стор. 2)

знесено, стерто з лиця міста!.. Ще маємо натомість?..

Дуже непокоїть громадськість доля старшого кварталу Хрещатика. Його так звану реконструкцію, що передбачала знесення 70 відсотків будинків, які охороняються державою як пам'ятки архітектури разом із фоновою забудовою, свого часу відстоював „Київпроєкт". Питання його знесення, слава Богу, відкладено. Адже цим будинкам у стилі барокко та клясицизму більше століття. Єдиний квартал, який не зачепила руйнівним крилом війна, мав постраждати у мирний час. Добре, що громадськість заступилася.

Напередодні святкування 1500-річчя Києва (парадокс! було дуже багато знищено в місті пам'яток історії та культури. Постраждали Кожум'яки і Гончари. На моїх очах зносився будинок-музей корифея українського театру Марії Заньковецької. Моє посвідчення охоронця пам'яток історії та культури не допомогло. Чому наводжу цей приклад? Ті, що дали команду зносити будинок, ті ж і відтворили його. Нині музей функціонує.

Зате зноситься будинок-музей іншого корифея українського театру М. Старицького, що на вулиці Саксаганського, 97. Поки з'явиться друком ця стаття, його вже не буде. По цій же вулиці знесені будинки чч. 115, 119. Можу назвати ще багато адрес у центрі міста, де від історичних будівель залишився лише спомин у старшого покоління.

Який же Київ бачитимуть наші нащадки?..."

* * *

Баждужими до вищеописаного не можемо залишитися і ми в діяспорі. За нашу столицю Київ треба повсякчасно дбати, зберігаючи її славу і красу.

Володимир Жила

„Є велике..."

(Закінчення зі стор. 1)

нам приємно це почути, тим більше, що ми стільки років тут працювали, як українська спільнота в діяспорі, щоб затримати скарби української історії, літератури, щоб мати зібрані усі українські видання так літературні, як і історичні.

— Так, українська діяспора зберегла ці культурні українські скарби, про які ми нічого не знали, бо довгими роками все було закрите, як не знищене. Завдяки вам все це збереглося для наступних поколінь і ми можемо тепер тим користуватися.

— У вас, Ярино, стільки запалу, стільки бажання вивчати все, що вам невідоме, стільки плянів на майбутнє. А скажіть, так щиро, чи вам ніколи не перешкоджає у вашому житті, до якого щойно розпростираєте крила, факт, що ви — дочка славного нашого художника і колишнього політв'язня Опанаса Заливахи?

В очах у нашої гості теплий блиск і нам здається, немов її головка підноситься якось гордо вгору.

— Ні, ніколи такого не бувало. Навпаки, я завжди горда, що ношу це славне прізвище і що можу, перебуваючи дома, бути свідком праці мого батька. А він працює безперервно так в графіці, як і в кераміці. Він тепер оформлює багато книжок. Ось має вийти повна збірка поезій Василя Стуса, Івана Світличного, він мав свою самостійну виставку в Івано-Франківському, а відтак повторили її в Києві та Чернівцях, виставляє також у збірних художніх виставках. Останньо його праця була на Бієнале, яке влаштовують в Івано-Франківському. Він любить філософію, літературу і я можу багато з ним дискутувати, бож сама хочу бути літературним аналітиком.

Ми не питаємо нашої Ярини, дочки славного Заливахи, про важкі переживання батька на засланні у Мордовії, чи в совєтських тюрмах — не питаємо також про славних в історії Визвольних Змагань батька її матері та його брата — двох братів Степана Бандери, Олександра і Василя, які загинули в жахливий спосіб від рук польських співв'язнів у концентраційному таборі в Авшвіці. Це надто болючі родинні спомини, щоб пригадувати їх нашій молодій усміхненій гості, що стільки гарного пережила тут серед нас.

Вона прощається і відходить, а нам здається немов у редакції залишається якийсь промінь молодости, що дає нам стільки надії на ясне майбутнє України.

Пам'яті...

(Закінчення зі стор. 2)

полегливої праці. В них маляр відкривав нову українську пейзажну поетичність з ліричними інтонаціями. Добре опанування малярських технік дозволило майстрові схоплювати на багатьох картинах подих свіжого вітру з витонченою перспективою та далечиною. Своїм світовідчуттям і пильним спостереженням натури він її відтворював у зеленкуватих, золотих мерехтливих тонах. Винісши з Краківської академії наук вміння орудувати олівцем рисунок і кольором, Горняткевич показує власний почерк, яким переливає бачене у високоякісні мистецькі твори. І коли маляр підходив до своїх праць з великою любов'ю і старанністю, з-під його пензля народжувались картини, у які вкладав увесь свій досвід і майстерність. Тут він шукає тонких кольорових сполучень, яким надає емоційне навантаження з чарівністю сонячного літнього дня. Д. Горняткевич працював невтомно. Кожна нова робота була його кроком вперед. Великий досвід фахівця бачимо у кожнім образі з багатющою мистецькою ерудицією, багаторічним досвідом і талантом творця.

Упокоївся Д. Горняткевич, 3-го березня 1980 року, на 88-му році життя, яке віддано посвятив мистецтву, далеко від рідної Лемківщини в американському Керґонксоні, а похований в українському Пантеоні на цвинтарі у Бавнд Бруку, Н. Дж.

● РОЗШУКИ ●

Анастасія Добруцька,
80-літня, жінка
МИХАЙЛА АДАМОВИЧА ДОБРУЦЬКОГО,
уродженого 1913 р. у Пітсбурзі. Па. У 1935 р. Михайло оженився з Анастасією у с. Стрільбичі, Старосамбірського р-н, Львівська обл., та в коротці виїхав до Америки, де правдоподібно живе у Ню Йорку з братами Владиславом, Миколою і Леоном. Хто знав би про нього або він сам, прошу писати до його внука.
Україна
Львівська обл.
Старосамбірський р-н
місто Харків
вул. Січових Стрільців 112
Добруцький Василь
Миколайович
індекс 292710

Василь і Олекса Гунчак
з України пошукують брата **ЙОСИФА ГУНЧАКА і його дітей, дочку ОЛЬГУ і сина,** які мешкали біля Ню Йорку. Якщо хтось має відомості про родину Гунчаків, прошу повідомити
Надію Гунчак Кирилівну
293121 Україна
Львівська обл.
с. Червоне

Крив'як Мирон Мих
пошукує рідну сестру
КАТЕРИНУ КРИВ'ЯК,
нар. 1924 **р. на Україні.** 1944 р. німці вивезли її зі села Соколя, Мостиського р-ну, Львівська обл. на роботу до Франкенталю. Хто знав би про неї, або вона сама, прошу писати на адресу:
Крив'як Мирон Мих
м. Львів - 290021
в. С. Петлюри, дім 29, кв. 37
Україна